

Nabídnuto Českému bratru 2. 9. 2011, vyšlo v 1. čísle 2012.

Červenou barvou zdůrazňuji věty, které redakce musela na poslední chvíli bez vědomí autora škrtnout z důvodů prostorového krácení.

Evropský teolog Tomáš Halík

Médii prošla koncem srpna zpráva, že mezinárodní teologická společnost udělila Tomáši Halíkovi cenu za nejlepší teologickou knihu Evropy, vydanou v letech 2009 – 2010. Jde o dílo „Geduld mit Gott“, česká verze má méně provokativní název „Vzdáleným nablízku“ (Nakladatelství Lidové noviny, 2007). **Papež poskytnete autorovi audienci, při které od něj knihu osobně přijme. Halíkovi to srdečně přeju a mám z toho radost i jako z úspěchu české teologie.**

Halík, který je znám jako profesor Univerzity Karlovy, jako studentský farář, jako výrazná mediální osobnost a jako autor řady čtenářsky mimořádně úspěšných knih (méně už jako někdejší oficiální poradce Papežské rady pro dialog s nevěřícími), říká: To podstatné, co kniha přináší, vyrostlo ze specifické zkušenosti křesťanů ve východní Evropě, zvláště v Čechách. „Kde tradice byla přervána, nelze na ni jen mechanicky navázat.“

Knih, která by zasloužila podrobný rozbor i v evangelickém odborném teologickém tisku, představuje skutečný gejzír myšlenek. Tyto myšlenky, některé z nich originální, jsou formulovány s vysokou literární působivostí a promyšleně komponovány ve snaze porozumět různým formám moderní evropské nevíry a bolestného hledání víry.

Opakovaně se Halík vrací k motivu Božího mlčení, Boží skrytosti či nepřítomnosti ve světě. Jde o prožitek, který je podle něj v dnešní době snad častější (nebo je alespoň ostřeji uvědomován) než v dobách minulých. Svěrázně o tom zpívá náš Sváta Karásek: “Přijď, ó Bože, přijď už k nám, přijď, nebuď skrytý, vždyť panny už jsou zemdlené, blázince nabitý.“

Halík se hlásí k těm, které tento prožitek tísní. Místo aby se ho násilně pokoušel přemáhat, popírat či vytěšňovat, snaží se ho nést solidárně s pochybovači, i s ateisty určitého druhu. Podle něj ateisté – v této věci shodně s fundamentalisty a s lacinou vírou entuziastů! – chybují netrpělivostí vůči Bohu. Snaží se totiž zbavit onoho prožitku ukvapeným, křečovitým řešením toho či onoho druhu tam, kde je třeba setrvávat v úctě před tajemstvím Boží skrytosti. Pravá křesťanská trpělivost s Bohem má tři formy – víru, lásku a naději.

Podobně jako nad jinými Halíkovými knihami, i zde se vnucuje otázka, proč je muž ve světě vysoce respektovaný přijímán ve své vlasti tak dvojnásobně. Má mnoho spokojených, ba nadšených čtenářů, ale na druhé straně i rozhodných odpůrců. **I od evangelických duchovních můžeme slyšet, že se jeho teologie rozchází s Biblií, a to natolik, že ho vlastně ani nelze považovat za teologa, a kdoví, jestli je ještě vůbec křesťanem!**

Proč ten odstup, někdy i nepřátelství?

Halík myslí radikálně, miluje odvážné myšlenkové experimenty a paradoxy. Jeho teologie se nevejde do katechismových pouček a jednotlivé formulace vytržené ze souvislosti mohou znepokojit, snad až pohoršit ty, kteří preferují osvědčené, vyšlapané cesty pravověří, ať katolického, nebo protestantského. Jeho oceňování mimokřesťanských náboženství budí podezření z nevěrnosti Kristu.

Vysoká myšlenková úroveň i formální virtuozita Halíkových textů – spolu s mimořádným rozsahem jeho díla – nutně dráždí citlivější duše. My méně úspěšní hledáme vysvětlení v jeho schopnosti své myšlenky prodat (doslova i v přeneseném smyslu) a v jeho charismatickém osobním projevu, který mu to usnadňuje. **Stín žárlivosti cítím i v nedávné podpísavce z hradních výšin, podle které „Koniáš, to snad byla ještě víra, ale Halík – to už je jen slovní ekvilibristika.“**

Ve svých knihách mluví Halík často o sobě. Z drobných zmínek i z delších pasáží vyvstává obraz skutečného velmána – a zároveň člověka takové spirituální úrovně a takové loajality k Římu, že bychom těžko hledali vhodnějšího kandidáta na nejvyšší církevní hodnosti. Přičteme-li k tomu jeho ostře kritický (ale poučný!) postoj k české i světové reformaci, přestáváme se divit nelibosti, kterou tento muž vzbuzuje u některých českých evangelíků.

Je to škoda. V našich snahách o ekumenu s českými katolíky zůstává vážná mezera, pokud v nich chybí živý – jistě také polemický – kontakt s myšlenkovým světem Tomáše Halíka.